

# Ausus põrus

Matemaatika riigieksami ülesannete lekkimine andis tugeva hoobi Eestis alles kujunevale riigieksamite süsteemile, külvates kahtlust nii juba toimunud kui veel ees olevatele teadmiste katsumistele.

Tagantjärele tuleb tõdeda, et eksamikeskus tegi targasti, kui loobus mõttest kirjandi teemad varem vihikutesse valmis trükkida. Infolekke kartuses ei sõandatud ka pakkuda võimalust täiesti vabalt oma kirjandile pealkiri valida. Nimelt arvati, et päris vabal teemal kirjand võidakse juba kodus varakult valmis vihtuda.

Mullune kogemus, kus koolides mõnede eksamite materjalide ümbrikud enne õiget aega lahti võeti, sundis eksamikeskust põhjendatud ettevaatusele – ometi müüdi enne matemaatikaeksamit ülesandeid, nii et jäi aega need õigeks hommikuks tuttavate matemaatikatudengite või tarkade sugulaste abiga ära lahendada.

Olenemata sellest, kui laialt eksamiülesanded levisid ja kui paljud jõudsid nende lahenduskäigu ette ära õppida, lükkab toimunu ümber riigieksamite põhitala: keskkoolilõpetajate teadmiste hindamise objektiivsetel alustel. Isegi kui riigieksam on keskkoolilõpetajatele ülekohtuselt raske, nagu on väitnud mõned õpetajad ja õpilased, ei saa seda pettusega ületada. Ka ei õigusta ega vabanda see eksamitööde levitamist ja mahakirjutamist.

Kui lekke ulatust ja petjaid ei õnnestu kindlaks teha, on kaks võimalust: tühistada kõikide eksamisooritajate tulemused või teha nägu, et midagi pole juhtunud. Igal juhul saavad kannatada need, kes eksamitöö ausalt tegid. Kui eksamitulemused jäävad jõusse, tuleb neil ülikooli kandideerida ebavõrdselt positsioonilt.

Ükskõik, kes lekitamisest kasu lootis saada, tuleks ta välja selgitada ja vastutusele võtta. Ent riigieksami aususeproovi läbikukkumisel on veel palju tõsisem tagapõhi.

Riigieksamite tulemuste vettpidavuse eest vastutab kahtlemata eksami korraldaja, kehtestades sellised reeglid ja turvanõuded, millest pole võimalik mööda hiilida. Seejuures näitas juhtunu, et Eesti nihkunud väärtushinnangute taustal on ausus vaid sobiva juhuse puudus.

Nii mõnigi Eestis töötav välisõppejõud on avaldanud oma sügavat hämmastust, nähes üliõpilasi eksami ajal üksteiselt nõu küsimas või maha kirjutamas. Eestis koolides ja ülikoolides on aga spikerdamine ehk teisisõnu iseenda ja õpetaja petmine igapäevane asi. Kas ka riigieksamil?